

Կիւրեղ Վարդապետին հայազն ժողովրդին վերաբերեալ վիճակագրական տեղեկութիւններ ժողովելու թէ քանի տուն ժողովուրդ կայ, որքան եկեղեցիներ եւ վանքեր կան, որքան երկսեռ դպրոց, ինչ առաջին կարգի հոգալու կարիքներ եւն, տեսնել աչքով եւ հիմնապէս տեղեկանալ եւ ծանօթութիւն բերել ճշգրտէն: Միեւնոյն ժամանակ Վեհ. Կաթողիկոսն առանձին գրութեամբ առ կառավարիչն Վարսի խնդրած է տալ գաւառապետներին յանձնարարութիւններ թեթեւացնելու համար վիճակագրող Վարդապետին: Հանդիպելի դժուարութիւններն որ անձանցիկ երկրի մէջ: Արժ. Կիւրեղ Վարդապետը զնաց 1878 թ. հոկտեմբերի 19ին Ս. Եջմիածնից դուրս գնալով եւ ամեն կողմերը շրջելով վերադարձաւ փետրվարի 8ին: Ներկայացնելով Վեհափառ Կաթողիկոսին իւր ժողոված հետաքրքիր տեղեկութիւնները, որոնց պէտք եղած մասերը հետզհետէ պիտի հրատարակվին «Արարատիս» մէջ:

Զմիւռնացի Վսեմաշուք յարգամեծար Յակովբ եւ Յովհաննէս Սպարտալեան եղբայրները մեծագումար ծախսով իւրեանց սեփականութենից կառուցած են Զմիւռնիա քաղաքի մէջ ազգային Հիւանդանոցի ընդարձակ շինութիւնը, որի լուրը ամեն տեղ տարածվեցաւ: Երբ Վեհափառ Կաթողիկոսին հասաւ այդ անողուած հաճոյ գործի քարի համբաւը, հոգեկան խնդութեամբ լցված, որ Վսեմաշուք Սպարտալեան եղբայրները իւրեանց հոգու մէջ ծածկված երկնային գանձը աշխարհին յոռիքին անձնական օրինակ գառնալով կարծի Հայերէն ընդհանրագոյն ձեռնարկութիւնների հոգատար լինելու, մանաւանդ աղքատներ եւ տնանկներ խնամելով, առանձին Հայրապետական Կոնգակով, մարտի 4ից № 79, բարեհաճեց օրհնութիւն ուղարկել ցոյց տալով իւր անձն նոցանից երախտաւորված իւրեւաղ քառանքի եւ տնանկների հայր հասարակաց քանոնաւոր մարմինը: Անչափ քաղցր եւ կենդանացնող եւ հոգեխցնող եւ միութարան կան են Հայրապետական Կոնգակի այս արտաբերչ խօսքերը: «Զի որ հայր է որ ախտաւ յորգիս իւր մին բարերար եւ միւսն բարերարեալ մին աստուածանման առաքինութեամբ ծաղկեալ եւ միւսն ի շնորհ նաքին հանգուցեալ ի վշտացն, յոր տառապիւրս եւ ոչ բերկրեցի եւ խանդաղատիցէ զթաւորան:» Վեհափառ Կաթողիկոսը օրհնելով եւ ամենայն բարեմարդութութեամբ կաջօթէ միշտ նոցա համար եւս որ Սպարտալեան գերգաստանը բարգաւաճ լինի բարեգործութեամբ եւ իւրեւ ծառ ջրերի գնաց քիւմառաքինութեան գեղեցկութեամբ շարադրանքեալ այս ով զքան զամբողջ զմայապոյ մամկնոց վրդիորոն մարտիրոս խաչքոն զամբողջսն շէն լուսով բոլ յովհեքսանդրօսլի Հոգեւոր կառավարութիւնը յայտարարած է Վեհ. Կաթողիկոսին, որ եւ կհրատարակենք ի լո՛ւր եւ ի մի-

Թափող թիւն ուսումնասէր ազգայիններին որ նոյն քաղաքացի մեծ կարասիւ եւ Տիգրան Տիգրանեան եղբայրները ի յիշատակ իւրեանց հանգուցեալ Վարդան եղբորը նուիրած են քաղաքին Սահականուջեան օրիորդական ուսումնարանին 400 մանէ թիւ որպէս զի նոյն գումարի տոկոսիքով որբեգրուհի պահպանվի յիշված ուսումնարանի մէջ Վեհ Հայրապետը առանձին կոնգակով քարեհանք օրհնել նուիրատու պարոններին և իւր մարմնով մալուխը միգրանտներուն

Նոր Բայազէտից Կհաղորդէ խմբագրութեանս պ. Լէրէմանեանը որ քաղաքին հասարակութեան վաղուց նպատակն էր Վեհ. Հայրապետի փափագին համեմատ բարեօրել հոգեւոր ուսումնարանի թէ նիւթական եւ թէ բարոյական վիճակն ժողովոյի ցանկեւթիւնը այժմ արգիւնաւորված է մեծաւանդ տեղին գործակալ արժ. Անանիա Վ. Համազասպեանի անդադար քաղաքութեամբ եւ յորդորմամբ դէպի բարոյական կեանքը։ Ուստի քաղաքացիները դիտաւորվել են կազմել Փարզասիրական ընկերութիւն սուրբ Փարզմանիչների անուանով որի նպատակ սկիտի լինի օգնել հայ մանուկների յառաջադիմութեան եւ քաղաքին երկսեռ ուսումնարանների վերահսկողութիւն։

Այս նպատակով վերադարձի 18ին եկեղեցում արժ. գործա-
կալը ինք քարոզով անելի յորդորած է հասարակութիւնս Այնու-
հետեւ սկսած են անդամակցել խրեանց նուիրատուութեամբ,
որով երեք օրի մէջ երեք կարգի անդամներից հաւաքված զու-
մարը Էրկու հազար հինգ հարիւր քուբի հասել է, եւ յուսա-
լի է աւելացիւն այս գումարն: Թղթակիցը կոտորածնայ նոր
ձեռնարկութեան յառաջադիմութեան դերաբերեալ հանգա-
մանքները հազորդել խմբագրութեանս նոյնպէս եւ ընկերու-
թեան հրահանգը: Գլխավորող զգալի քանակութեամբ զգալի զոտամբ

Յօժարութեամբ հրատարակելով թէ արժ. գործակալի աշխատութիւնը եւ թէ ուսուսնապէր անդամակիցների բարենորոգատակ գործը, յօգուտ հայկեան մանուկների բարոյական դարգայման, եւ շնորհաւորելով անկեղծ սրտով Նոր Բայազէտի հայազն ժողովրդին բարոյական կեանքի համար պատրաստութիւն տեսնելու գեղեցիկ ապացոյցը, կիրախուսենք նոյն հասարակութիւնը չկանգնել, այլ յառաջ գնալ, իմանալով որ գործի դժուար մասն արդէն կատարւած է, առածին համեմատ թէ գործի սկիզբն արդէն կէս կատարածինշան է:

Պէտէրբուրգից մեր Թղթակիցը կգրէ խմբագրութեանս. « Փետրուարի 19 ին Պէտէրբուրգում վախճանեցաւ ծերունի եփրեմ ծայրագոյն վարդապետ Ալթունեանն, Ս. Էջմիածնի միաբանութենից: Հանգուցեալն ինչպէս կ'պատմէր ինքն ծնված է 1801 ին Ռուշտուկում: 18 տարեկան Ս. Էջմիածին է գնացել

կրօնաւորներու 28 անդրեկան 1829 ին վարդապետ է Էեռնանդ
գրվել Բարսեղ արքեպիսկոպոսիցն Եփրեմ Կաթողիկոսին հրապ-
մանով արքեպիսկոպոսին իւր անունը տուել է նորան եւ ինքն ժա-
մանակից յիստի Թուսանտուն է արդարեւ Սալանթեան Սիբա-
յէլ եպիսկոպոսին հետանալով Սոսկիա եւ ապա Պէտէրբուրգ
ուր 47 տարի է որ նախանշած էր Զայոց Հոգեւոր Կանաւար-
ան թեան եւ հայկական ընդունուած կրօնի դատաւանդող եւ զիս
հայ ուսանողներին արքունական զանազան ուսումնարաններ
բուժ: Ներկայ մարտի 10 ին նորա վարդապետութեան յիսնա-
մեակի յորեւեան էր եւ թէ ակնկիւն հայ փոքրիկ քաղաք
իւր ինքն հանգուցեալը գիտնաւ որ թիւն ունէ ին հանդիսապէս տօ-
նելի այն քան հրապտապետներու ոչ քաղաքի մոտապէս 2 մի

Թագուսն փետրուարի 22 ին նշան հանդիպուող էր Պէտրոս
հայ հանարարութիւնը եւ բազմաթիւ ծառայողներ խոնկել
էին եկեղեցուն մէջ Սոսկիա կատարելուց յետոյ ծերունի Սէր-
Գաբրիէլ քահանային յարմարաւոր դամբանական ապե-
նախնաութիւն արտաքին մի լիպոսաւոր զգանքաւոր մասն

Հանգուցեալ Հայր Եփրեմը կրէ «ГОЛОСЪ» թ. 52 կապա-
կան էր կրօնաւորական այն տիպարին (որ դժբաղդաբար գրեթէ
կան հետանալ) որ հին քրիստոնէական հայեացք ունի իւր
կոյման վերաբերան հաւատի մէջ ծանդրող եղի հաստատ լինե-
լով եւս առաւել կայնդ վեր նորա մէջ ոչ միայն ազօթքով ան
բարեգործութեամբ եւ հեռի էր այն ուղղութիւնից որ իբրեւ
ժամանակի ոգուն տեղի տալով ջանք ունի հաւատի գործում
զիջողութիւն անել որ տարօրինակ եւ միանգամայն անհնարին
փորձ է Հանգուցեալը առաքելական պարզ կեանք կլար էր եւ
նշանաւոր էր իւր բարեսրտութեամբ իւր տունը եւ բոլոր
սողացուածքն քացի իրանից ամենքի սփռականութիւնն կհամա-
րէր Բազմի բերմունքով Պէտրբուրգ ձգված նորա խեղճ հայ-
րենակիցները նորա մօտ թեւեւան եւ ամենալուստեղ օգնականու-
թիւն կգան էին Իսկ շահեկրտներին ղերաբերութեամբ նա հո-
գեւոր հայր եւ միանգամայն գորովալից խնամակալ էր իր յայտ

աստ մը զմեռ տալով զիւր արտաքին լիպոսաւոր լիպոսաւոր
փոքր զո իրաւանի յայն Զատու իւր լիպոսաւոր լիպոսաւոր
մի տանակ մի ծառա լի ծախաւոր մի քա մասն դատե-
լի մաշ մի ծախաւոր սի մի ծախա մի քա մի քա մի քա մի քա

ժողովուրդի սրբոց ԿԱԹՈՒՂԻԿԵ ԷԶՄԻԱՍՆԻ Ի ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ
- փո փոստ մի արքեպիսկոպոսին Երեւան 1829 թի 11
- փո փոստ մի Սոսկիա կատարելուց յետոյ ծերունի Սէր-
Գաբրիէլ քահանային յարմարաւոր դամբանական ապե-
նախնաութիւն արտաքին մի լիպոսաւոր լիպոսաւոր